Jonge Curaçaose dichters

Jonge Curaçaose dichters

Geschreven door Jeroen Heuvel

Papiamentu is de moedertaal van het overgrote deel van de bevolking van de eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao. Het landschap van de Papiamentu poëzie is in de eerste vier decennia na de Tweede Wereldoorlog vooral bepaald door Curaçaose dichters. De bekendste zijn Pierre Lauffer, Elis Juliana, Luis Daal, Nydia Ecury en Lucille Berry-Haseth. Tip Marugg en Frank Martinus Arion worden apart genoemd, omdat ze niet alleen in het Papiamentu, maar ook in het Nederlands dichtten.

Rond 2000 stolde het dichterlijke bloed, maar begin 21ste eeuw kwam de stroom langzaam maar zeker weer op gang, dankzij Nathania Engelhardt, Daphne Obispo, Alejandra Cijntje en Tyson Hill, allen geboren in de laatste jaren van de vorige eeuw. Andere dichters van de laatste twintig jaar zijn Jesmeyza, Pompadó Martha, Ralph Winedt en Aline Abdul. Achter de Nederlandse dijken, aan de overzijde van de Atlantische Oceaan, dichten bijvoorbeeld Gershwin Bonevacia, winnaar van De Gouden Ganzenveer 2026, en Rayvel ‘Ray Fuego’ Pieternella in het Nederlands.

Deze dichters vormen niet een hechte groep. Ze passen niet in termen als Gen Z of Alpha, daarvoor zijn ze individueel te verschillend. Om ter wille van de literatuurgeschiedenis toch een categorie te bedenken, is de titel van een tweetalige bundel waarin negen jonge dichters verzameld zijn een mogelijk uitgangspunt. *Kaba ta kuminsá* luidt die titel, bij de eerste druk in 2024 vertaald als *Eindeloos weer geven*. Bij nader inzien dekt ‘Klaar af’ de lading beter. Laten we voor het gemak deze jonge dichters de ‘Generatie Klaar af’ noemen.

Generatie Klaar af

De inleiders bij deze bundel, Nifa Ansano en Juan-Carlos Goilo, zijn zelf ook dichters of *spoken word*-performers. Ze schrijven in het voorwoord dat de bundeling is ontstaan ‘uit de dringende behoefte om kennis en denkwijze met elkaar te delen; de structuren te doorbreken die ons achterstellen en vastgeroest houden.’ En ze voegen er meteen aan toe: ‘Een woord heeft kracht. BOEM! Het is rechtstreeks, doelgericht en ingrijpend.’ Ze zien Papiamentu ‘als de verbinding tussen lichaam en woord’, belangrijk voor Curaçao om zich te vertolken in deze woelige tijden waarin het mondiale geweten aan het veranderen is.

Papiamentu

Waar Papiamentu, de taal, het verbindende element is, naast een verbondenheid in de geschiedenis van kolonialisme inclusief slavernij, zijn de verschillen ook duidelijk. De dichters in *Kaba ta kuminsá* zijn:

Alejandra Cijntje

Alejandra Cijntje, die vooral bekendheid geniet als beeldend kunstenaar. Haar poëzie is zeer associatief, daardoor niet altijd direct begrijpbaar met de ratio. In haar doeken zijn de associaties goed te beleven en voor elke kijker anders. In haar gedichten wordt de lezer uitgedaagd de associaties mee te beleven. De openingsstrofe van ‘Filigrana’:

Filigrana

Asombrá

Ta ki mishi solo na su garganta kologá?
Ta ken a regal’é e kandela di mas kayente
I e luho di broma?

Filigrein

Verbaasd

Wat doet de zon daar aan haar nek?
Wie heeft haar het heetste vuur geschonken
En de luxe van het opscheppen?

Christine Krolis

Christine Krolis snijdt taboeonderwerpen aan in therapeutische gedichten, zoals in het fragment van dit gedicht:

M'a skohe pa mi mes

Mi tabata prezu dje religioso
Mi propio miedu a tene mi rehen
Konsepto falsu di un mama
Tabata ataká mi sin miserikòrdia

Ik kies voor mezelf

Ik was in de ban van die prediker
Mijn eigen angst hield me gegijzeld
Valse ideeën van moederschap
Vielen me genadeloos aan

Dilara Tramm

Dilara Tramm vindt rust in het scheppen en herinnert ons aan de *poesia rítmiko*.

Zjozjolí (fragment)

Hesta baina, ainda mi ke mas?
Pa mi kanta zjozjolí, yora zjozjolá.
Zjozjoli, zjozjolí.
Zjo, zjo, zjo, zjo, zjozjolá…

Sesamzaad

Oh wat erg, wil ik nog meer?
Zing ik sesamzaad, schrei ik sesammaat.
Sesamzaad, sesamzaad.
Se, sa, se, sa, sesamati…

Katiuska Quiñones

Katiuska Quiñones, poppenmaakster en -speelster, zegt: ‘Maar, als ik niet schrijf, weet ik dat ik de mensheid en mezelf iets onthoud’:

Gezèlu! (fragment)

Tòrturá mi na bo antoho
I hura mi lo bo no stòp
Mi ke yora di lokura
pa anhel' atrobe
un chupá di bo boka
Net band’e skup’i Dios ku tantu bo gusta.

Gezellig!

Martel me naar je goesting
En zweer dat je niet zal stoppen
Ik wil van gekkigheid huilen
van hevig verlangen
naar nog een zuigkus van je
Net naast die sproet waar jij zo gek op bent.

Mayrond van Lamoen

Mayrond van Lamoen, alias MyRònchi Trips, leidt toeristen rond. Hij schrijft aforismen en een gedicht als ‘Kadena di katibu’, waaruit:

Kadena di katibu

Maltratá pueblo anto rèspèt nan ke
Pobechá di poder, abuzá dje fe
E bulpes bo n' ta mir’é
Den bachi nan a form’é

Slavenketting

Het volk mishandelen en respect vereisen
Profiteren van de macht, het geloof misbruiken
De bullepees zie je niet

Het is nu een colbert

Nataly Burgzorg

Nataly Burgzorg heeft de tekst geschreven voor de kortfilm *The Neighbourhood* (2015) geregisseerd door Raymi Sambo, en is kritisch in haar psychologische perspectieven. Uit ‘E Portal’:

E Portal

Kisas e no t’ei mas
Kisas lo úniko ku a kedami ta
Di traha un porta nobo
Kontando un otro narativa

Het Portaal

Misschien is hij er niet meer
Misschien is het enige dat mij rest
Een nieuwe poort te maken
Een ander narratief te vertellen

Ralph Winedt

Ralph Winedt is medeoprichter van het schrijverscollectief Carrying Narratives / Kargando Narativa en schrijft vanuit een ‘filosofisch-conceptuele verkenning van conventionele termen, begrippen, een nieuwe men-taal-iteit en mentale tijd’. Uit ‘Idioma di silensio’:

Idioma di silensio
Zonido entre tono
Sirkulá te ora
tempu respondé

Taal van de stilte
Geluid tussen tonen
Cirkel rond totdat
de tijd antwoordt

Ruthvienca Pietersz

Ruthvienca Pietersz is begonnen met schrijven toen ze merkte dat ze bang was om alles tegen anderen te zeggen:

Mi urgensia (fragment)

Sintá riba pòch’i wc kakando, mi ta puntra mi mes:
Di kon no ta mésun fásil asin’akí pa saka e kakadanan ku mi ta pensa fo’i mi mente?

Mijn urgentie

Ik vraag me af, gezeten op de wc, schijtend
Waarom is het niet net zo gemakkelijk om mijn gedachtedrollen uit mijn hoofd te rollen?

Vesuhely Americaan

Vesuhely Americaan vraagt zich in haar werk, zowel beeldend als geschreven, af wat identiteit werkelijk betekent en stelt vragen bij gangbare concepten van identiteit.

Tabú

E magnitut di tabú
Ku nos ta kana kuné
Bònchá, pèrtá den pakete malisioso
Traha espasio pa komplasé otro hende

Taboe

De magnitude van de taboe
Waar wij mee rondlopen
Gestouwd, gepropt in boosaardige pakketten
Maak ruimte om anderen te behagen

Van deze negen dichters zijn er een paar oprichter van of gelieerd aan het collectief Carrying Narratives / Kargando

Narativa, dat in april 2026 het eerste lustrum heeft gevierd.

Wintertuin Curaçao

Naast dit initiatief bestaat sinds 2017 de stichting Wintertuin Curaçao, dankzij de inzet van een kleinzoon van de Curaçaose schrijver Guillermo Rosario, Joeri Oltheten. Deze stichting stimuleert het literaire schrijven in Curaçao via creative writing-workshops en masterclasses en maakt gebruik van de uitgeverij van zusterstichting Wintertuin NL om (debuut)romans en -dichtbundels van Curaçaose auteurs te publiceren. *Sin Frontera* (2023) (*Grenzeloos*) van Aline Abdul verscheen als het eerste chapbook (een klein, goedkoop gedrukt boekje) en is in 2024 bekroond met de UNESCO Curaçao Prijs voor de Moedertaal Papiamentu 2024. Deze bundel is eentalig, maar de twee volgende chapbooks zijn tweetalig: *Boka Yen / Een Mond Vol* (2024) door Nathania Engelhardt en *Sigá ku glas di awa / Sigaar met een glas water* (2025) van Tyson Hill. Verder verschijnen er bijdragen op de site van de groep Patruli Literario.

Aline Abdul

Aline Abdul is in 2003 geboren in Libanon en op jonge leeftijd naar Curaçao gekomen. Ze herkent hier de cederboom uit haar geboorteland, maar wil geen grenzen zien, of kijkt erover heen.

Mi tambe ta Kòrsou

Mi t’un palu di seder,
rais medteráneo,
rondoná di kadushi
riba tereno krioyo

A pinta mi tronkon
koló di inmigrante,
stampia mi takinan
ki stèmpel djafó

Mare nan ke sa
ku mi blachinan
ta kanta na lenga di nan avochi,
ku mi kurpa den tera di sumpiña
tin Laman Karibe ta aliment’é

Mare nan ke mira i komprendé
ku, sin kita sin pone,
mi tambe ta
yu di nan tera.

Ook ik ben Curaçao

Ik ben een cederboom,
mediterrane roots,
omringd door cactussen
in creoolse grond

Ze zien mijn stam
als immigrant,
bestempelen mijn takken
als buitenlands

Wilden ze maar weten dat
het lied van mijn bladeren in
de taal van hun voorouders klinkt,
dat de Caraïbische Zee mijn lijf
in doornige grond staand drenkt

Wilden ze maar zien en
inzien ook dat ik,
nu eenmaal,
inheems ben.

Nathania Engelhardt

Nathania Engelhardt is een debater die in haar tweetalige debuutbundel *Boka Yen / Een Mond Vol* zin wil geven aan de wereld door te onderzoeken en vast te leggen wie zij in verschillende levensfasen is.

Kultura di miedu

Laga alma yora i wowo hari
Laga pechu kima ora solo sali

Skonde di dia kla bou’i sombr’i soledat
Pero kiko ku bo hasi
No laga palabra sali na kla.

Angstcultuur

Laat de ziel huilen en de ogen lachen
Laat de borst verbranden als de zon schijnt
Verberg je op klaarlichte dag onder de schaduw van eenzaamheid
Maar wat je ook doet
Laat je woorden niet duidelijk worden.

Nathania heeft in de bundel van Tyson Hill voor de Nederlandse vertaling gezorgd. Beide schrijvers zijn na hun studie in Nederland teruggekeerd naar Curaçao. Tyson vond na terugkeer zijn stem en passie terug voor het Papiamentu.

Kultura

Kana yega lat tur kaminda
Ora puntra bo: ‘Unda bo ta?’
Bo kontesta: ‘Mi ta na kaminda’
Kaminda ta awor bo t’ei drenta baño
sin sali ainda

Ta nos kultura e ta

Cultuur

Overal en altijd laat
En als men vraagt waar je bent
Antwoord je: ‘Onderweg’
Maar je gaat nu pas onder de douche
je bent niet eens vertrokken

Dat is ónze cultuur

Buitenbeentje

Arturo Desimone is een buitenbeentje. Hij is niet van Curaçao, maar van Arubaans-Argentijnse afkomst en hij hanteert niet het Papiamentu (van Curaçao of Bonaire) maar het Papiamento (dat op Aruba wordt gebezigd). In zijn bundel Kibocacion entre luz y boca (Vergissing tussen licht en mond) associeert hij vrij met woorddelen die op elkaar lijken en inhoudelijk fantaseert hij over mythen van over de hele wereld die zich op Aruba afspelen.

Shibalba (fragment)

Talbes e martir misterioso San
Barbola tawata un emisario,
bishitante di Shibalba,
un siga den su boca
lusando cora oraño manera
un solo muribundo,

Xibalbá

Misschien was de mysterieuze martelaar
Sint Barbola een bode,
bezoeker uit Xibalbá
een sigaar in zijn mond
rood oranje oplichtend als
een stervende zon,

Interview met Ralph Winedt

Interview met Ralph Winedt bij Uit de kunst, 15 januari 2025.

Verder lezen

- De website van Wintertuin Curaçao.
- De website van Patruli Literario (in het Papiamentu).
- Nathania Engelhardt en Aline Abdul over hun gedichtenbundels, 5 april 2024
- Een optreden van Ralph Winedt, 26 april 2026
- Jeroen Heuvel, ‘Libanese ceder in Curaçaose aarde; *Sin frontera* van Aline Abdul’, Caraïbisch Uitzicht (1 oktober 2023).
- Jeroen Heuvel, ‘Kibocacion entre luz i boca: poesia di Arturo Desimone’, Patruli Literario (14 januari 2026).
- Wim Rutgers, *Beneden en boven de wind. Literatuur van de Nederlandse Antillen en Aruba* (De Bezige Bij, Amsterdam 1996).
- Wim Rutgers, Ria Severing-Halman, Ronnie Severing, *Perspectief, Literair lezen 1, Proza en 2 Poëzie* (Fundashon pa Planifikashon di Idioma, Curaçao 2012).
- Ronnie Severing, Wim Rutgers, Liesbeth Echteld, *Kadans: Literatuurgeschiedenis* (Fundashon pa Planifikashon di Idioma, Curaçao 2006).
- Ronnie Severing, ‘Het Papiaments: nation building en nation branding, 1920-2020’ in: Gert Oostindie & Alex van Stipriaan ed., Antilliaans erfgoed 2. Nu en verder (Leiden University Press, Leiden 2021) pp. 135-161.

https://www.literatuurgeschiedenis.org/21e-eeuw/jonge-curacaose-dichters